

ПЕРЕДМОВА

Історія має дві ролі. Її перша роль — бути слідом. Деякі сліди дуже красиві, ними хочеться пишатися, милуватися, поставити їх десь на видне місце, щоб усі завжди знали й пам'ятали про ці шедеври людської долі. Інші сліди жахливі, огидні, неприємні, за них соромно, їх хочеться приховати й забути. А ще історичні сліди — ті, що й красиві й некрасиві, — є чимось подібними до давніх рослин на камені: одні — видно добре, інші — складно розібрати, а те, чого не видно, доводиться домальовувати в уяві.

Друга роль історії — бути дзеркалом. Це дзеркало показує, де людина хвора й де її треба лікувати. Не знаючи своїх уразливих і сильних сторін, не знаючи своїх недугів і не лікуючи їх, людина може тяжко занедужати, утратити комфорт життя, зрештою втратити саме життя. У вседержавних чи всесвітніх масштабах те саме: якщо кожна людина не пізнає вад людської суті на прикладі історії і не зробить висновків для їх подолання — цілі нації занепадуть, а людство загрузне в постійному колі страждань.

Ніщо не робить людину людянішою, ніж історія. Ніхто не підтримує цей світ, окрім вас. Але для достойної справи потрібна гідна підготовка. Цей зошит дасть вам змогу поглянути на історію людства з різних сторін, а ще — він допоможе вам навчитися думати різними способами, бо хтозна, яку професію ви опануєте в майбутньому. Виконувати абсолютно всі завдання в цьому зошиті не обов'язково. Прислухайтеся до ваших учителів — вони самі зможуть вибрати вправи до кожної теми.

І не забувайте: історія — то не збірка оповідок, а система, і її варто усвідомити. Кожен із нас є частиною цієї системи. Кожен із нас може цю систему продовжити. Кожен із нас може цю систему змінити.

Посилання на супровідні матеріали за QR-кодом:

Урок № 1

Діагностичне оцінювання з історії України за програмою 8 класу

1. Між якими державами-сусідами поділили землі Київської Русі в XIV–XV ст.?
2. У чому полягала суть Люблінської унії 1569 року?
3. У чому полягала суть Берестейської унії 1596 року?
4. Що таке «фільварки»?
5. Назвіть три стадії формування козацтва.
6. Де, хто й коли заснував першу Січ?
7. Національно-визвольна війна: коли тривала, хто очолював, проти кого спрямована?

8. Іван Брюховецький, Іван Виговський, Петро Дорошенко — хто із цих гетьманів підписував Гадяцьку угоду 1658 року про вхід Козацької держави в Річ Посполиту на автономних правах?

9. Іван Брюховецький, Іван Виговський, Петро Дорошенко — хто із цих гетьманів підписував Московські статті 1665 року про вхід Козацької держави в Московське царство на не вигідних умовах для українців?

10. Іван Брюховецький, Іван Виговський, Петро Дорошенко — хто із цих гетьманів об'єднав Лівобережну та Правобережну Україну і протягом 1668–1676 років намагався захистити її від Москви та Речі Посполитої?

11. Гетьман Іван Мазепа: дайте коротку характеристику особистості. Чим найбільше вам запам'ятався?

12. Які негативні обставини для української державності створила російська імператриця Катерина II?

Урок № 2–3

Адміністративно-територіальний устрій українських земель у складі Російської та Австрійської імперій. Національний і соціальний склад населення. Українські землі в міжнародних відносинах

ЗАВДАННЯ № 1

Орієнтуючись на матеріал підручника та використовуючи в поміч можливості інтернет-пошуку й альтернативних самостійно віднайдених джерел, визначте правильну послідовність адміністративно-територіального поділу Наддніпрянської України у складі Російської імперії та Західної України у складі Австрійської імперії (*Вам потрібно розставити регіональні одиниці від найбільшої територіальної одиниці до найменшої*):

Регіональний поділ в Австрійській імперії	Регіональний поділ у Російській імперії

Регіональні одиниці Австрійської імперії: дистрикт, округ, королівство, жупа (комітат).

Регіональні одиниці Російської імперії: повіт, волость, генерал-губернаторство, губернія.

ЗАВДАННЯ № 2

Розсортуйте назви українських регіонів за їхньою належністю до імперій у період XIX ст. – початку XX ст.

Австрійська імперія

Російська імперія

Назви українських регіонів: Галичина, Таврія, Чернігів, Київ, Волинь, Поділля, Буковина, Полтава, Харків (Слобожанщина), Закарпаття, Катеринослав, Херсон, Миколаїв.

ЗАВДАННЯ № 3

Визначте роль Наддніпрянської України в російсько-турецьких війнах 1806–1812 років і 1828–1829 років. Правильні твердження відмітьте позначкою.

Роль Наддніпрянської України в російсько-турецьких війнах 1806–1812 років і 1828–1829 років:

на території Наддніпрянської України відбувається більшість бойових дій;

на Наддніпрянську Україну лягає тягар продовольчого забезпечення і набір ополчення з українців;

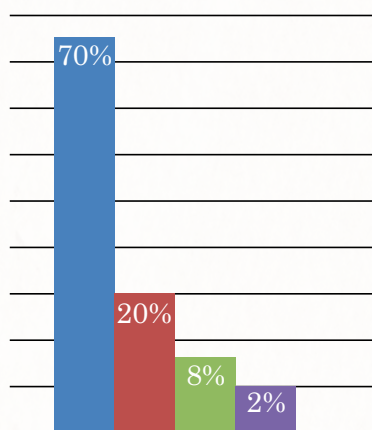
Наддніпрянщина стає плацдармом для вторгнення російських військ у Молдову, Валахію і Болгарію;

Наддніпрянщину окупували сили Османської (Турецької) імперії;

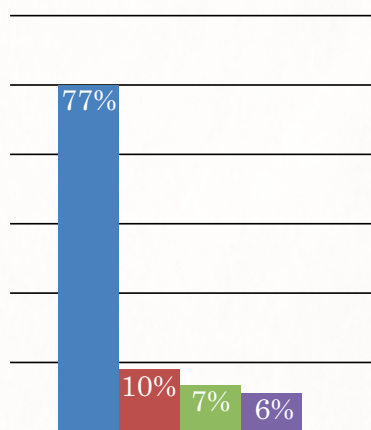
Російсько-турецькі війни виявилися для українців братовбивчими, бо українці брали участь у конфлікті з обох сторін.

ЗАВДАННЯ № 4

Орієнтуючись на дані підручника, підпишіть на діаграмах назви народів відповідно до їхньої (орієнтовної) відсоткової пропорції, яка була наявна на початку XIX ст.

Національний склад населення українських земель Західної України (початок XIX ст.)

Національний склад населення українських земель Наддніпрянщини (початок XIX ст.)

Перелік народів для роботи з діаграмами: поляки, українці, росіяни, німці, вірмени та інші, євреї, українці, євреї, молдавани, болгары, греки, німці та інші.

ЗАВДАННЯ № 5

Орієнтуючись на матеріал підручника, складіть визначення, використовуючи банк слів.

Смуга осілості — це ...

Банк слів: для проживання, обмежений, ареал, Речі Посполитої, євреїв, територіями, з метою, та Наддніпрянщини, недопущення, підприємців, до конкуренції, єврейських, з російськими підприємцями. Смуга осілості, московитами, проіснувала, у 1791 році, установлена, у 1917 році, Російської імперії, до падіння.

ЗАВДАННЯ № 6

Орієнтуючись на матеріал підручника, зазначте національну належність до того чи іншого соціального стану. Вам потрібно вказати лише ту національність, яка переважає в цьому соціальному стані. *(Не більш ніж дві національності на стан!)*

Орієнтовний національний склад соціальних станів Західної України (Австрійська імперія)

землевласники (магнати, шляхта, дідичі)	
греко-католицьке духовництво	
католицьке духовництво	
державні адміністратори, чиновники	
інтелігенція (освітяни, науковці, лікарі)	
офіцери	
селяни	
шинкарі	
підприємці	

Перелік національностей для заповнення: українці, німці, поляки, румуни, євреї, чехи, інші нацменшини.

Орієнтовний національний склад соціальних станів Наддніпрянщини (Російська імперія)

землевласники (дворяни, поміщики)	
православне духовництво	
інтелігенція (освітяни, науковці, лікарі)	

державні адміністратори, чиновники	
Офіцери	
Селяни	
Шинкарі	
Підприємці	

Перелік національностей для заповнення: українці, московити, євреї, німці, інші нацменшини.

Зміст

Урок № 1.	Діагностичне оцінювання з історії України за програмою 8 класу	4
Урок № 2–3.	Адміністративно-територіальний устрій українських земель у складі Російської та Австрійської імперій. Національний і соціальний склад населення. Українські землі в міжнародних відносинах.....	6
Урок № 4.	Політика Російської імперії щодо українських етнічних територій. Козацтво після ліквідації Козацької Січі	11
Урок № 5.	Соціально-економічне становище Наддніпрянської України наприкінці XVIII ст. — на початку XIX ст.	13
Урок № 6.	Початок українського національного відродження.....	15
Урок № 7.	Кирило-Мефодіївське братство — перша українська політична організація Лівобережної України.....	17
Урок № 8.	<i>Практичне заняття.</i> Аналіз програмних документів Кирило-Мефодіївського братства під кутом зору української історії та громадянських прав	19
Урок № 9.	<i>Практичне заняття.</i> Аналіз літературних творів Тараса Шевченка в контексті українського національного руху.....	23
Урок № 10.	Масонський і польський національно-визвольні рухи в Україні. Польське повстання 1830–1831 років і його наслідки для України	29
Урок № 11.	Політика Австрійської імперії щодо українських територій	32
Урок № 12.	Початок українського національного відродження. «Будителі» Закарпаття. «Руська трійця»	36
Урок № 13.	Європейська революція 1848–1849 років в українських регіонах Австрійської імперії. Соціальні рухи. Скасування панщини. Перший парламентський досвід	39
Урок № 14.	Тематична контрольна робота № 1 для 9 класу з історії України.....	40
Урок № 15.	Умови розвитку культури. Освіта	43
Урок № 16.	Розвиток української літератури й науки в першій половині XIX ст. Українське мистецтво й архітектура	45
Урок № 17.	<i>Практичне заняття.</i> Повсякденне життя мешканців України (селян, міщан, дворян-поміщиків).....	46
Урок № 18.	Українське питання в контексті міжнародних відносин. Кримська війна 1853–1856 років	53
Урок № 19.	Ліквідація кріпацтва та реформи в Наддніпрянщині 1860–1870-х років	57
Урок № 20–21.	Модернізація промисловості та сільського господарства. Урбанізація. Торгівля.....	59
Урок № 22.	Зміни в соціальній структурі суспільства. Формування інтелігенції й пролетаріату. Родини українських підприємців	63

Урок № 23.	Громадівський рух 1860–1890-х років. Київська громада. Хлопомани	69
Урок № 24.	Південно-Західний відділ імперського Російського географічного товариства. Стара і молода громади. «Братство тарасівців». Валувеський циркуляр та Емський указ	71
Урок № 25.	<i>Практичне заняття.</i> Аналіз програмних засад і форм організації українського руху на підставі публікацій його лідерів, офіційних документів і спогадів	75
Урок № 26.	Тематична контрольна робота № 2 для 9 класу з історії України.....	82
Урок № 27–28.	Особливості соціально-економічного розвитку західноукраїнських регіонів. Селянська реформа 1848 року. Кооперативний рух. Трудова еміграція	86
Урок № 29.	Москвофіли й народовці.....	90
Урок № 30.	Товариство «Просвіта». Наукове товариство імені Т.Г. Шевченка.....	92
Урок № 31.	Народовська політика «нової ери». Політизація західноукраїнського національного руху. Розгортання руху народовців у 1880–1890-х роках на Галичині, Буковині й Закарпатті.....	93
Урок № 32.	Політизація Західної України. Радикальний рух на Галичині. Іван Франко. Утворення політичних партій.....	96
Урок № 33.	<i>Самостійна робота до тем:</i> «Великі реформи» в Австрійській і Російській імперіях. Трудова еміграція. Кооперативи. Перший політичний досвід Західної України	98
Урок № 34.	<i>Практичне заняття.</i> Порівняння розвитку українського руху в Наддніпрянщині та в Західній Україні	101
Урок № 35.	Культурне життя поляків, німців, євреїв на території Західної України XIX ст.....	103
Урок № 36.	Особливості соціально-економічного розвитку Наддніпрянщини на початку XX ст. Модернізація. Монополізація. Регіональна спеціалізація.....	112
Урок № 37.	<i>Практичне заняття.</i> Вплив модернізації на повсякденне життя і трудову еміграцію. Доля жіноцтва.....	116
Урок № 38.	Тематична контрольна робота № 3 для 9 класу з історії України.....	124
Урок № 39.	Політизація та радикалізація українського національного руху. Створення і діяльність політичних партій, культурно-освітніх і військово-спортивних організацій.....	128
Урок № 40.	Події революції 1905–1907 років та її відтворення в Україні. Українські партії та «українське питання» в Державних думках I–IV скликань.....	134
Урок № 41.	Аграрна реформа Петра Столипіна та її вплив на Україну.....	139
Урок № 42.	Суспільно-політичне життя на західноукраїнських землях на початку XX ст.....	143

Урок № 43.	<i>Практичне заняття. Українська політична думка між федералізмом і самостійністю.....</i>	145
Урок № 44.	Наукові товариства й досягнення. Видатні науковці. Емансипація жінки.....	148
Урок № 45–46.	Українська література, театр та образотворче мистецтво у другій половині XIX ст. — на початку XX ст.	151
Урок № 47.	Тематична контрольна робота № 4 для 9 класу з історії України.....	152